

A- Pred príchodom Slovanov

1. Vymenuj historické obdobia vo vývoji poľnohospodárstva pred príchodom Slovanov (od najstarších dôb po súčasnosť)

Paleolit (monsteridén a gravithén), mezolit, neolit, eneolit, doba bronzová, doba železná (halštát, latén), doba rímska, doba sťahovania národov, Veľkomoravská doba (4. štvrť. 4.st.-príchod Slovanov konc. 5.st až 6.st), Stredovek

2. Charakterizuj význam archeobotanických nálezov v rekonštrukcii historického poľnohospodárstva (uveď aj príklad)

podľa týchto nálezov vieme, čo ľudia pestovali, čím sa živili, napr.: nález bronzových kosákov z mladšej doby kamennej, ktoré urýchlňovali zber úrody obilia; nálezy zásobnicových jám, v ktorých sa uskladňovalo obilie (pšenica, jačmeň) a strukoviny z mladšej doby kamennej

3. Aké druhy pšeníc sa pestovali v období pred príchodom Slovanov

pšenica dvojnásobná, jednozrnová, špaldová, letná, tvrdá

4. Prvé skultúrne ovocné dreviny

mandľa (1. domestikovaná), čerešňa vtáčia, slivka domáca,

5. Pôvodné (domáce) a cudzokrajné druhy ovocia v obd. pred príchodom Slovanov

pôvodné: jablň, hruška, čerešňa vtáčia, ríbezle, egreše, jahody, cudzokrajné: figovník, vinič, mandľa, marhuľa, broskyňa, moruša

6. Pôvod štepenia ovocných drevín

Poznanie pestovania ovocných drevín rozmnožovaných štepením sa datuje najneskôr do 1.st. p.n.l. u západoeurópskych Keltov

7. Pôvod pestovania viniča hroznorodého na území Slovenska

vinič hroznorodý pochádza zo Stredomoria, prvé semená 3200 p.n.l., 1. vinohradnícke nože asi z doby železnej, ale aj z doby Slovenskej, 1. písomná zmienka o pestovaní viniča-1075

8. Charakterizuj význam a pestovanie vybraného ovocného druhu v obd. pred príchodom Slovanov

jablň domáca- najdôležitejšie ovocie: konzumácia, sušenie

9. Druhy zelenín, ktoré už poznali pred príchodom Slovanov

mrkva, paštrnák, uhorky, cibuľa; poznali aj strukoviny (šošovica, hrach, bôb) a priadne rastliny (ľan, konope, mak)

10. Sejba a zber plodín v neolite

Pole pripravili žiarením lesa, vyčistením, siali do vopred motykou vyhlbených hniezd (jám), zahrnuli a pritlačali. Pôdu pripravovali aj radlami ťahanými dobytkom. Zber: kosba pod klasmi (najčastejšie drevenými kosákmi a nožmi- čepele boli zo štiepaného kameňa), obilie uskladňovali vo forme zrna, nie múky

11. Porovnaj kosáky v neolite, dobe bronzovej a dobe halštatskej (materiál, tvar, veľkosť)

kosáky: v neolite- drevené (čepele zo štiepaného kameňa)
v d. bronzovej- kamenné, bronzové
v d. halštatskej- železné

12. Chov hosp. zvierat v obd. pred prích. Slovanov (všeob. charakteristika)

viac-menej extenzívny, hov. dobytok- chov od 7000p.n.l.; ovce- domestik. 11 000-8 800p.n.l., na území SR 7000p.n.l.; ošípané- voľne v lesoch; kozy- málo zastúpené; kone- ťažné, jazdecké

(výboje), kobyliie mlieko; hydina- ešte nebola bežná; včely- 4 000p.n.l. konzumuje sa med

13. Chov hosp. zvierat v obd. pred prích. Slovanov (charakteristika konkrétneho druhu)

kone- ťažné (v poľnoh, nosenie nákladov), jazdecké (jazda, výboje), získavalo sa kobyliie mlieko- kumys, už Kelti kone podkúvali

14. Najstarší domestikovaný druh zvierat'a (a kedy)

ovca (nie pes)- domestikácia okolo 11 000-8 800 p.n.l.

15. Charakterizuj systém pestovania plodín v obd. pred prích. Slovanov

polia upravili vyžiaraním a vyklčovaním lesa, pôdu kyprili a pestovali tu plodiny (ale časovo obmedzená úrodnosť pôdy), preto plochy cyklicky obmieňali, nové polia na nových miestach, staré ponechané bez obrábania (tu vznikol ale po 15-20 rokoch les, ktorý potom zase vyžiarili, vyklčovali ...)

16. Charakterizuj symetrickú radlicu

symetrická radlica- od konc. doby železnej (vynález Keltov), neoddeliteľná súčasť radla, rôzna: 18-38 cm dlhá a 0,5 cm hrubá, kopijovité radlice z Liptova sú veľké 25-40 cm a hrubé 1cm. K radlu patrilo krojidlo a hriadeľová reťaz

17. Získanie zrna z klasov v obd. pred prích. Slovanov

v čase nerozvinutosti produkcie vydroľovaním v prstoch, od neolitu sa mlátilo palicami, neskôr dobytkom, od Rimanov kamennými tabuľami s kovovými zubami (ťahal ich dobytok)

18. Skladovanie obilia v obd. pred príchodom Slovanov

keramické nádoby, neskôr zásobné a obilné jamy (okraje vypálené a vystlané)

19. Spracovanie obilia na múku pred prích. Slovanov

slúžili na to zrnotierky- trecie kamenné žarnovy (kamenná podlhovastá, neskôr okrúhla podložka, drvidlom bol okruhliak, ktorým sa pohybovalo a zhora sa otvorom sypalo obilie)

20. Vplyv poľnohosp. na krajinu a vegetáciu v obd. pred prích. Slovanov

začalo sa odlesňovanie, vypaľovanie, klčovanie, obrábali pôdu, vytváranie sídiel, kolonizácia úrodných nížin a sprašových pahorkatín

B- Veľká Morava

21. Príchod Slovanov na územie Slovenska (kedy? do ktorých oblastí?)

Slovania prichádzajú približne od 4. štvrtiny 4.stor. (hlavne 5.-6.st.) z východu (z pravlasti- medziriečie Odry a Visly) do karpatskej oblasti, dnešnej Moravy a severného Maďarska (nížiny, ale i horské obl.)

22. Charakterizuj sídliská Slovanov v obd. Veľkej Moravy

sídliská umiestňované hl. v nížinách, vedľa tokov riek a potokov, v nivách a obl. listnatých lesov. Blízko obydli boli polia a pásol sa dobytok. Po niekoľkoročnom využívaní pôdy sa posunuli ďalej pozdĺž toku

23. Charakterizuj jedlá Slovanov v obd. Veľkej Moravy

- raňajky: husté polievky, kaše a cestovinové jedlá
- ďalej jedli chlieb (biely, sviatočný čierny), osúchy, zemiakové placky, pokrmy zo zemiakov, ...

- zelenina: mrkva, petržlen, cibuľa, cesnak, tekvica a hlavne kapusta

- doplnkovú zložku stravy tvorilo ovocie

24. Princípy hospodárenia Slovanov na pôde v obd. Veľkej Moravy (všeob. charakteristika)

Pestovateľský odkaz predch. obdobia pokračoval, pestovali sa pšenica, jačmeň siaty, raž, ovos, proso, hrach, šošovica, ľan, konope, ale vyskytoval sa väčší počet burín (snahy o jej ničenie), existovalo už ovocinárstvo, záhradníctvo, zber lesných plodov; voľná trávopoľná sústava a trojpoľná sústava

25. Voľná trávopoľná sústava v období Veľkej Moravy

striedaní polí osiatych obilninami a trávnatých porastov, pričom doba pestovania obilnín je kratšia (3-4roky) ako samovoľné zarastanie (5-10 rokov)

26. Dvojpoľné a trojpoľné hospodárstvo v obd. Veľkej Moravy

dvojpoľný systém- forma trávopoľného systému, striedanie obilnín (jariny/oziminy) a úhora (prieloh), čiže využitie pole sa po vyčerpaní živín nenechalo zarásť lesom, ale ponechalo sa úhorom (pasenie dobytkom al. lúka)

trojpoľný systém- pôda delená na 3 časti (oziminy, jariny, úhor-spásanie dobytkom)

27. Charakterizuj asymetrickú radlicu

je nesymetrická, oproti symetrickej má výhodu v tom, že pôdu aj zároveň prevracia

28. Plodiny pestované v obd. Veľkej Moravy

pšenica dvojrznová, pšenica jednozrnová (menej), jačmeň siaty, proso, olejiny

29. Čo je to pražma?

ASI väčšia štvoruholníková plošina z vypálenej hliny s okrajom, slúžila k praženiu obilných zrn

30. Chov hospodárskych zvierat v obd. Veľkej Moravy (všeob. charakteristika)

choval sa: rožný statok (extenzívne spásanie- strážili pastieri, ale v zime v maštali kŕmené senom)

hovädzí dobytok (živili sa voľne v prír., ale v zime v maštali) na mlieko, mäso, zapriahanie

ovce jedny z najúžitkovejších: na mlieko, mäso, vlnu, kožu

ošípané pásli sa voľne (pastieri, ale nie v chlievoch) na mäso, slaninu a masť

kone hl. na vojenské účely, potom zapriahanie (pri orbe a ťahaní), kumys- kobyľie mlieko

hydina málo rozšírená (sliapky, menej husi a kačice)

včely vyššia úroveň (v klátoch, špalkoch), med, už aj medovina (často namiesto vína)

31. Chov hospodárskych zvierat v obd. Veľkej Moravy (konkrétny vybraný druh)

ovce- jedny z najúžitkovejších zvierat: na mlieko, mäso, vlnu, kožu. Ich zastúpenie asi $\frac{3}{4}$

32. Čo je kumys?

kumys- kobyľie mlieko (alebo nápoj z kvaseného mlieka kobyly, oslice alebo ťavy)

33. Skladovanie poľnoh. produktov v obd. Veľkej Moravy

obilie v obilných jamách (guľaté, na vrchu zúžené, priemer 1,5-2 m, hlboké 2-3 m, vystlané slamou)

strukoviny, suš. ovocie v keramických, drevených al. slamených nádobách a vo vreciach

34. Poľnoh. náradie v obd. Veľkej Moravy

asymetrická radlica a pluh; 2 typy motýk (klčovnica, okovaný rýľ); kosáky, hrable, vidly, koše, plachty, vedrá, rozsievky, jarmá, poprsné nástroje, prasleny, vertikálne krosná

35. Charakterizuj obd. po rozpade Veľkej Moravy

907- pád VM, vznik Uhorska ako feudálneho štátu, rekatolizácia zvýšenie poľnoh. produkcie, zavádzanie dokonalejších spôsobov obrábania pôdy, upevňovanie feudálnych vzťahov, začína rozvoj remeselníckej výroby, začína nemecký kolonializmus, ...

C- Stredovek

36. Nemecká kolonizácia v 13. stor. (vplyv na hospodárstvo)

rozvoj remeselníctva (aj viac špecializácií), baníctva, trhov, podnikania, nové poľnoh. náradia a kvalitnejšie techniky obrábania pôdy, vznik nemeckých dedín, ktorých obyvatelia držali pôdu na základe dedičného užívacieho práva

37. Donačná sústava uhorských kráľov v 13. stor. (dôsledky)

posilnená stredná vrstva feudálov, šľachte priznané rozličné práva na obranu ich záujmov proti kráľovským úradníkom, cudzinci nebudú vo vysokých št. úradoch, Židia vylúčení z hosp. funkcií, zákaz utláčať chudobných

38. Valašské osídľovanie v 14. stor. (vplyv na hospodárstvo)

osídlené vyššie položené (i východné a severné hornaté) oblasti, pastierstvo (Telgárt, Heľpa)

39. Turecký vpád (vplyv na hosp. pomery)

spustošenie, hladomor, podpora príchodu prisťahovalcov do vyľudnených oblastí, turecké nebezpečenstvo vyžadovalo veľké náklady na vojsko (tie ale zapríčinili znehodnotenie peňazí),

40. Tripartitum (kedy? charakteristika)

1514- Tripartitum: zákonník Uhorska, šľachte priznané veľké polit. slobody, disponovanie majetkom (ale musí obraňovať vlasť), poddaní nemôžu vlastníť pôdu, ťažké daňové povinnosti, tvrdé obmedzenia ich osobných práv („večná“ pripútanosť k pôde) => revolty

41. Čo je to deviatok a desiatok?

1351- dekrétovaný desiatok- treba odovzdať 1/10 úrody feudálovi, deviatok 1/9 Cirkvi

42. Tereziánska urbárska reforma (kedy? stručná charakteristika)

1762- úsilie dostať do súladu povinnosti poddaného s rozsahom pôdy, ktorú užíval, propagovanie pestovania nových plodín, stabilizovaná horná hranica robotových a dávkových daní

43. Komasácie v 19. stor.

komasácia- sceľovanie pozemkov

44. Poľnohosp. školstvo v 18. stor.

reforma šk. systému- Ratio educationis (1777)- povinná šk. dochádzka, jednotlivé druhy škôl (aj remeselnícke)

1792- zal. Slovenské učenie tovarišstvo- spolok slov. inteligencie; šírenie osvety (J. Fándly, S. Tešedík, ...)

45. Samuel Tešedík (1742- 1820)

ľudovýchovný pracovník, pedagóg, robil osvetu ľudu o nových poznatkoch v poľnoh., spája teoret. vzdelanie s výr. praxou, návrh

regulovanej, usporiadanej dediny v spise **Der Landmann in Ungarn** (1784)-kritizoval pomery na dedine

46. Matej Bel (1684-1749)

polyhistor, vlastivedné práce **Historicko-geografické vedomosti o súčasnom Uhorsku**, slovník, zástanca autochtonnosti Slovákov v Uhorsku

47. Anton Bernolák (1762-1813)

jazykovedec, kultúrny pracovník, 1787-kodifikácia slovenčiny, dielo **Grammatica slavica**, slovník **Slovár slovenský, česko-latínsko-ňemecko-uherský**, vedúca osobnosť Slovenského učeného tovarišstva

48. Juraj Fándly (1754-1811)

tajomník Slovenského učeného tovarišstva, aktívne oboznamoval ľud o nových formách poľnoh., zdôrazňoval neefektívnosť 3-poľného systému a celoročné úhorenie, dielo **Pilní domajší a poľní hospodár- zemiaky ako druhý chlieb, Odporúčania na pestovanie ďatelín, Zelinkár, O úhoroch aj včelách**- priučal ľud včelárstvu, vinohradníctvu, ovocinárstvu

49. Charakterizuj trojpoľný systém v Stredoveku

vyčlenenie 3 rovnakých dielov pozemkov, pestovalo sa v cykle:
1. rok ozimina – jarina – úhor   2. rok jarina – úhor
– ozimina   3. rok úhor – ozimina – jarina

50. Poľnohosp. náradie v Stredoveku

na oranie: záhonový pluh, asym. radlica,
na prípravu pôdy: motyky, rýle, kov. plečky, vidly, drevený valec
na zber: veľká kosy (zber tesne nad zemou)
na mlátenie obilia: cepy

51. Pestované plodiny v Stredoveku

jačmeň, pšenica, raž siata (najrozš. druh chlebového obilia), ovos, zemiaky, cukr. repa, kukurica, krmoviny, pre vlastné potreby: ovocie, zelenina (paprika, paradajky, ...)

52. Čo je to „obidvojec“?

spoločné pestovanie pšenice a raže (aj tzv. súraž)

53. Výhody pestovania kukurice v Stredoveku

kukurica má niekoľkonásobne vyššie výnosy (až do 36x)

54. Zber obilia v Stredoveku

veľkými kosami tesne nad zemou

55. Mlátenie obilia v Stredoveku

cepami

56. Skladovanie zrna v Stredoveku

v obilných jamách, sypancoch

57. Význam kláštorov v záhradníctve

kláštorom patrili rôzne územia (i vinohrady), pestovali sa tu rôzne druhy plodín, zeleninové záhrady, osвета potom medzi ľud

58. Význam kláštorov v ovocinárstve

kláštorom patrili vinohrady a ovocné sady: jablone, hrušky, orechy, slivky, čerešne, broskyne, marhule, gaštany; štepili sa, šľachtenie, gaštanové a čerešňové háje, ovocie sušili, varili lekváre alebo spracovali na destiláty ☺

59. Významné vinohradnícke oblasti na Slovensku v Stredoveku

Malokarpatská obl. (Pezinok, Modra, Jur), Levicko-nitrianska obl., Hont a Gemer, Tokajská obl.

60. Chov hosp. zvierat v Stredoveku (všeobecná charakteristika)

hov. dobytok- najprv nízka úroveň, potom zvyšovanie stavu, rozširovanie osvetvy v chove
ovce- rozširovanie, na vlnu, mlieko (z neho syr, bryndza, maslo), kožu
ošípané- na mäso, voľne v lesoch, v 19. stor. prechod do chlievov
kone- rozmach, po Turkoch útlm, postupná obnova, dvorné žrebčiny
hydina- málo rozvinutý chov
včely- veľký záujem, na med, vosk

61. Chov oviec v stredoveku (+ najvýznamnejšie plemená)

15.-16.stor. spracovanie vlny (manufaktúry), konc. 18.stor. jemnovlnné ovce, nové ovčiny, na vlnu, mlieko (z neho syr, bryndza, maslo), kožu; plemená: moravská ovca, merino

62. Chov hov. dobytky v stredoveku (+ najvýznamnejšie plemená)

najprv nízka úroveň, potom zvyšovanie stavu, rozširovanie osvetvy v chove, od 11.stor. voľné pasenie, neskôr v zime prezimovaný v maštaliach, na mäso a mlieko (najviac až od konc. 19.stor.); plemená: karpatský (sivohnedý, červený) dobytok, do 16.st. riška, už od 9.st. stepný dobytok- mokáň

63. Chov ošípaných v stredoveku (+ najvýznamnejšie plemená)

na mäso, extenzívne- voľne v lesoch, v 19. stor. prechod do chlievov (kímené pomyjami); plemena: mangalica, rôzne angl. plemená

64. Chov koní v stredoveku (+ najvýznamnejšie plemená)

rozmach, po Turkoch útlm, postupná obnova, na ťažné práce, boje, dvorné žrebčiny: španielsky kôň, angl. plnokrvník (18.-19.st.)

65. Chov včiel v stredoveku

chov brtnickým spôsobom (brte boli v mohutných duboch), veľký záujem, na med, vosk

66. Skladovanie poľnoh. produktov v stredoveku

obilie v obilných jamách, sypancoch, ovocie v pivniciach

67. Najvýznamnejšie poľnoh. stavby v stredoveku (vymenovať + funkcia)

veľké mlyny (Nitra, Piešťany, V. Šariš), cestovinárne, mliekárne, pivovary, liehovary, konzervárne, žrebčiny

68. Výrobcovia poľnoh. strojov v 19. stor.

Veverkovci, Vidáč & Gubič, Treskoň, Scholz, Steiner, Reich, Vajda, Friedman, Matuška, Kop

69. Rozvoj spracovateľského priemyslu v 19. stor. a na zač. 20. stor.

pozitívny vplyv rozširujúcej sa rastlinnej a živočíšnej výroby; veľkomlyny, pivovary, pekárne, cestovinárne, liehovary, likérky, škrobárne, cukrovary, mliekárne, syrárne, jatky, mäsozávod, tabakové závody

D- Obdobie 1918-1948

70. Charakteristika hospodárstva Slovenska okolo r. 1918

nová etapa v ekonomicko-sociálnom vývine, vymanenie spod polofeudálneho režimu, ale zachovanie priemyselno-agrárneho charakteru, ČSR 1,6 % na svet. produkcii, 2 % svet. exportu, ale SR zaostáva, prevažne agrárny charakter (3/5), emigrácie

71. Najvýznamnejšie poľnoh. organizácie v obd. 1918-1938

28.10.1918 Ministerstvo s plnou mocou pre správu Slovenska, Zemedelský referát (ZA), 1920-21 Zemedelská rada pre Slov., 1923 oddelenia župných úradov, 1927 Krajinský úrad (centralizmus), 1931 Národohosp. ústav Slov. a Podkarp. Rusi, Slov. roľn. strana

72. Koncentrácia a dekoncentrácia pôdy v r. 1918-1938

tendencie: koncentrácia- kapitalizmus (tí, čo mali veľa pôdy, mohli získať kapitál a kúpiť si ďalšiu pôdu

dekoncentrácia- preľudnenie (malé políčka sa ďalej drobia)

73. Delenie chotára v obd. 1918-1938 (striedanie plodín)

Orava, Spiš, Gemer, Hont: ozimina – jarina – zemiak

jačmeň – ovos – zemiak (ďatelina)

JZ SR : pšenica – jačmeň – ďatelina

zemiak – raž – ovos

zemiak – pšenica – jačmeň – ďatelina – raž – ovos

(rotácia- zamieňanie plodín)

74. Neúrodné roky v obd. 1918-1938

1919, 1931, 1937

75. Poľnohospodárski pracovníci v r. 1918-1938 (vymenovať kategórie)

poľnoh. robotníci (proletariát)- 30% poľnoh. obyv., nevlastnili pôdu

domkári, želiari, bezzemkovia

malí roľníci, strední roľníci, zámožní roľníci

statkári a veľkostatkári

76. Mníchovský diktát (kedy? charakteristika)

30.9.1938- ČSR stratila asi 1/3 svojho územia a obyv. (Nemecku), SR stratilo Petržalku, Devín,

77. Viedenská arbitráž (kedy? charakteristika)

2.11.1938- Slovensku zobrali a dali Maďarsku vyše 10 000 km², 860 000 obyv., Nemcov Petržalka a Devín, časť na sev. Poliakom

78. Poľnoh. organizácie v r. 1938-44

Ministerstvo hospodárstva, Štátny pozemkový úrad, 1941-42 Roľnícka komora, Slovenské pôdohospodárske združenie

79. Pozemkové reformy po 1938 do konca 2. svetovej vojny

konfiškácia veľkostatkov nad 50 ha, arizácia poľnoh. majetku (židom brali), nútený výkup pôdy od cudzincov (čo odišli), konfiškácia majetkov polit. zbohatlíkov a riadne neobhospodarovanej pôdy

80. Čo bola arizácia poľnoh. majetku?

za fašizmu odoberanie majetkov (pôdy, obchodov, podnikov) židovským majiteľom a ich pridelovanie nežidovským obyv. („árijom“)

81. Konfiškácia pôdy podľa zákona z r. 1940

vid' otázky 79., 80.

82. Protifašistický boj

SNP (29.8.1944 –27 10.1944)- Slovenské národné povstanie

83. Najvýznamnejšie pestované plodiny v obd. 1918-1945 (uved' aj niekoľko odrôd)

vyšľachtené odrody: pšenica, raž, jačmeň siaty, ovos siaty, kukurica siata, cukrová repa, ďatelina lúčna, lucerna siata,

84. Chov hosp. zvierat v r. 1918-1945 (všeobecná charakteristika)

hov. dobytok- organizovaný chov (chovné obl.), kontrola úžitkovosti, cieľavedomá plemenárska práca
ošípané- zmena chovu, dopyt po jatočných ošípaných (pražská šunka), kontrola úžitkovosti

ovce- znižovanie stavu,

kone- skvalitňovanie (rámcový plemenársky zákon o chove koní)

hydina- extenzívna malovýroba, doplnok len na pokrytie potreby vajec

včely- po 1926 zal. 1. plemenné stanice, 1929 Lipt. Hrádok- výskumná stanica včelárstva

85. Chov hosp. zvierat v r. 1918-1945 (charakteristika konkr. druhu)

chov hov. dobytky- organizovaný chov (chovné obl.), kontrola úžitkovosti, cieľavedomá plemenárska práca

plemená: juh SR- simentálsky dobytok

sever SR- pinzgauský dobytok

86. Stručná charakteristika poľnoh. v r. 1945-1948 (rastlinná aj živočíšna výroba)

poľnoh: zložitosť ekon. pomerov, snaha štátu pozdvihnúť úroveň, ale sucho, nedostatok osív, sadív, podpriemerné úrody

živoč. výroba: znížené stavy zvierat, trebalo konsolidovať stav opatrenia vlády, rekonštrukcia, ...)

87. Pozemkové reformy v r. 1945-1948 (3 etapy)

1. etapa: bez náhrady konfiškovaný poľn. majetok na účely pozemkovej reformy (hl. Nemcom, Maďarom, zradcom),

2. etapa: revízia 1. pozemkovej reformy

3. etapa: nová pozemková reforma, vykúpenie pôdy nad 50 ha a špekulačnej pôdy

88. Čo je MEPOD?

1946- MEPOD: Ústav pre mechanizáciu poľnoh. výroby na Slovensku

89. Vznik štátnych majetkov na Slovensku (stručná charakteristika)

1921- začiatok pôsobenia št. majetkov, ale hlavné obd. od 1945, základom hospodárenia ŠM bola pôda a stavby vo vlastníctve štátu (pri vzniku ČSR a pozemk. reforme), 1946- Štátne majetky a št. lesy (5 hospodárstiev), ale ťažké začiatky, lebo ŠM bol vytvorený zo skonfiškovanej pôdy☹, kolektivizácia- JRD (od 1949); ŠM: raž, pšenica, ovos, jačmeň, ďatelina, hov. dobytok, kone, ovce

E- Agrárna kultúra 20. stor.**90. Čo je to agrárna tradícia?**

agrárna tradícia- držanie sa odskúšaných vzorov vo vidieckej komunite

91. Dva okruhy roľníckej kultúry**92. Kategorizácia poľnohospodárov po kolektivizácii**

- členovia JRD
- pracovní ŠM
- samostatne hospodáriaci roľníci

93. Problémy v sociálno-priestorovej oblasti v 2. pol. 20. stor.

dovtedy individuálne samostatný roľník sa stal námezdným pracovníkom, bol v osobitnom pracovnom pomere voči družstvu, alebo robotníkom na ŠM, zmeny v technológii, mechanizácia => pokles stavu pracovníkov

94. 5 etáp rurálno-urbánnych vzťahov od pol. 19. stor. do konca 20. stor.

95. Zmena identity roľníka v 2. pol. 20. stor.

dovtedy individuálne samostatný roľník sa stal námezdným pracovníkom, bol v osobitnom pracovnom pomere voči družstvu, alebo robotníkom na ŠM, zmeny v technológii, mechanizácia => pokles stavu pracovníkov

96. Typy rodín na vidieckych sídlach v 2. pol. 20. stor.

- prechodné vidiecke sídla: salaše
- trvalé: lazy, kopanice, osady, štále
viesky
dediny

97. 5 oblastí zmien v životnom štýle vidieckych rodín

znižovanie počtu pracovníkov v poľnoh.

vzrastajúca nezamestnanosť

znižovanie úrovne zárobkov (klesá priemerná mzda)

vyššie vzdelanie pracovníkov v poľnoh. (pretože prepustili nekvalifikovaných pracovníkov)

trend samozásobenia obyv.- tzv. prídomové hospodárstvo

98. Vývojové problémy dedinských sídel (4 oblasti)

- sociálno-demografické problémy
- sociálno-kultúrne problémy
- ekonomické a zamestnanecké problémy
- problémy v sídelných podmienkach

99. Slabé stránky malých sídel

- nedostatočná technická infraštruktúra (vodovod, kanalizácia, ČOV, plyn, likvidácia odpadu, ...)
- slabnuci kapitál (vek, kvalifikácia)
- stagnujúca kultúrna úroveň (hl. Rómovia)
- slabnutie a deformácie sociálneho kapitálu (priateľstvá)

100. Silné stránky malých sídel

- ľudské hodnoty (dôvera, neanonymita, patriotizmus, ...)
- ekologické hodnoty (príroda)
- hodnoty kultúrnej krajiny a kultúry sídlenia

101. Východiská obnovy dediny (5 oblastí)

- aktivizovať reálne a latentné (skryté, navonok sa neprejavujúce) zdroje sídla
- posilňovanie svojbytnosti a samostatnosti
- lepšia formulácia miestnych záujmov
- výraznejšie formovanie vedomia lokálnej identity
- participácia občanov (priblíženie samosprávy)

102. Program obnovy dediny (časový horizont, orgány)

POD (Program obnovy dediny)- otvorený, dynamický vývojový proces, na každej dedine začať a nikdy neskončiť;

princíp hmotného, prírodného a duchovného prostredia vidieka (zač. 1991- Odporúčania a metod. usmernenia, 1997- aktualiz. POD), orgány: MŽP, MP, SAŽP, ARVI, ZMOS
financovanie: MŽP, MP

103. Ciele Programu obnovy dediny

- obnovenie sociálno-demografického základu dediny
- obnova, rozvoj tradícií
- rozvoj hospodárstva, zamestnanosti
- urbanisticko-architektonické riešenie hmotného prostredia
- modernizácia ...

104. Európske programy obnovy dediny

ECOVAST (Európska rada pre dediny a malé mestá)

ďalšie:

ETP Slovensko (environmentálny tréningový program)

od 1997- Trvalo udržateľné mestá, regióny Slovenska (projekt)